

Resmi Programdaki Örtük Mesajların Öğrencilerin Özgürlük Değerine İlişkin Algıları Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi

Özgürlük mü? Güvenlik mi?

Nurdan KALAYCI*, Emel GÜNEŞ**

Öz

Bireyin ve toplumun şekillenmesini etkileyen değerler, eğitim sisteminin genel amaçları arasında yer almakta ve resmi/örtük programlar aracılığıyla bireylere kazandırılmaktadır. Bireyin değerlerin farkında olması, değerleri benimsemesi, yeni değerler üretmesi ve bu değerleri davranışlarına yansıtması büyük ölçüde eğitim sisteminin sorumluluğundadır. Bu nedenle, değerlerin öğrencilere kazandırılıp kazandırılmadığının belirlenmesine gereksinim vardır. Bu araştırmanın amacı, resmi program kapsamında yer alan örtük programın, öğrencilerin özgürlük değerine ilişkin algıları üzerinde etkisini ve bu etkinin kaynağını belirlemektir. Bu çalışmada deneysel modelin son test kontrol gruplu seçkisiz deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 54 5. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın veri toplama aracı, iki açık uçlu sorudan oluşan bir formdur. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, fablın orijinal dilinden çevrilmiş hali ve programdaki değiştirilmiş hali öğrencilere anlatıldığında, öğrenciler tarafından benimsenen değerler arasında farklılık saptanmıştır. Öğrenciler, fablın programdaki şekliyle anlatıldığında daha fazla kurt karakterini seçerken, orijinal dilinden çevrilmiş orijinal hali anlatıldığında daha fazla kurt karakterini seçmişlerdir. Öğrencilerin karakter seçimlerinin nedenleri incelendiğinde, köpeği benimseyenlerin, “beslenme, sağlık, barınma, sevgi ve güven” gibi temel ihtiyaçları; kurt karakterini benimseyenlerin ise “özgürlük” değerini öncelikli buldukları saptanmıştır. Resmi program ile örtük program örtüşmezse çelişki kaçınılmazdır. Eğitim programlarındaki bu çelişkiler, öğrencilere kazandırılmak istenen düşünce, değer ve tutumları da derinden etkilemektedir. Bu çelişkili durumu ortadan kaldırmak amacıyla, öğretim programlarının ve ders kitaplarının içerikleri sürekli olarak değerlendirilmeli ve geliştirilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Resmi program, örtük program, değerler, özgürlük, sosyal bilgiler öğretim programı

Abstract

Values, effecting formation of individual and society, take part in the general objective of the education system and are gained by individuals via official/hidden curriculum. Individual's awareness of the values, internalization of the values, generation of new values and usage these values on behaviors are generally in the responsibility of the educational system. Therefore there is need to determine whether the values are gained by students or not. The aim of this study is to determine the effect of hidden curriculum's, which take part in official curriculum, on perceptions of students regarding the value of freedom and this study also aims to determine the source of this effect. In this research, the randomized posttest-only control group design of experimental model was conducted. The sample of this research is constituted of 5th grade students of 54 in secondary schools. A form, which is composed of two open ended questions, is used as the data collection instrument of this research. In order to analyze the data, content analysis method was used. According to the findings of this research, when the original fable which is translated from its original language and the differentiated version of the fable which is stated in the curriculum were told to students, differences in internalized values of students were determined. Students choose the dog character when the differentiated fable which is stated in the curriculum was told and they choose the wolf character when the original fable which is translated from its original language was told. When the reasons of students in selecting the characters were examined, it was found that students who internalized the dog character stated primarily basic needs such as “nutrition, health, sheltering, affection and trust” on the other hand students who internalized the wolf character stated primarily the value “freedom”. Contradiction becomes inevitable if official curriculum doesn't coincide with hidden curriculum. These contradictions in curriculum deeply affect values, ideas and attitudes to be internalized by students. In order to remove this contradictory situation, the content of curriculum and textbooks should be evaluated and developed consistently.

Key Words: Official curriculum, hidden curriculum, values, freedom, social studies curriculum

* Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, kalayci@gazi.edu.tr

** Eğitim Uzmanı, TED Ankara Koleji, egunes@tedankara.k12.tr

Giriş

Güvenlik için özgürlüklerinden vazgeçenler, her ikisine de layık değildir.

B. Franklin

Bir toplumun bireyleri, çocukluktan başlayarak hangi bilgiler, gerçekler ve değerler ile biçimlendirilmek ve yetiştirilmek isteniyorsa, eğitim politikaları ona uygun olarak oluşturulur. Eğitim politikalarının, uygulama alanlarının ve sonuçlarının devamlı olarak değerlendirilmesi ve sonuçların sisteme yansımaları kendini devingen biçimde var etmek isteyen toplumlar için gerekliliktir. Her sistem gibi eğitim sisteminin de olumlu ya da olumsuz, yeterli ya da yetersiz çıktıkları vardır. Eğitim sisteminin başlıca çıktısı bireydir ve bireyler, amaçlı, planlı, kasıtlı etkileşim ortamlarında resmi öğretim programları ve diğer programlar yoluyla yetiştirilir. Resmi program, öğrencilere kazandırılacak hedefler, bu hedefleri kazandırıcı ünite ve konular, eğitim ve sınav durumları boyutları açıklanarak yazılı bir dökümün haline getirilmiş, eğitim otoritesi tarafından onaylanarak okullara gönderilmiş programlardır. Devletin eğitim felsefesini ve eğitim politikalarını yansıtan bu programlar, özellikle ülkemizde merkezi nitelik taşımaktadır. Eğitim sistemlerinde resmi programın yanı sıra hedeflere ulaşmayı olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen farklı program türleri bulunmaktadır (Posner, 2003).

-
- Resmi/Açık/Yazılı Program (Official Curriculum)
 - Uygulamadaki/Uygulanan/Öğretilen/Gerçekleşen Program (Operational Curriculum)
 - Örtük/Gizli/Saklanan/İnformal/Üstü Kapalı Program (Hidden Curriculum)
 - Ekstra/Fazladan Program (Ekstra Curriculum)
 - İhmal Edilen/Atlanan/ Üstünkörü Geçilen Program (Null Curriculum)
-

Yukarıda belirtilen her bir program bir diğerini olumlu veya olumsuz biçimde etkileyebilir.

Araştırmanın sonuçlarının, örtük program açısından yorumlanması nedeniyle, bu bölümde örtük program ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Garcia ve Lissovoy (2013) örtük programı, okulların günlük rutinlerinin, toplumun yapısında baskın olarak yer alan norm ve değerlerin aktarılmasında görev alan süreçler olarak açıklamıştır. Bu konudaki alanyazının önemli bir bölümü, örtük programın yazılı olmadığını ve daha çok okulun idari ve örgütsel amaç ve düzenlemeleri, okul-çevre arasındaki etkileşimleri ve sınıf ortamındaki uygulamalarla ortaya çıktığını açıklama eğilimindedir (Anyon,1980; Gauferg ve diğerleri,2010; Lempp ve Seale,2004; Livesey, 2005; Portelli,1993; Snyder,1971; White ve diğerleri, 2009).

Bu görüşe ek olarak, Peshkin (1992) okullarda uygulanan programın, yazılı yönlerinin resmi programla, yazılı olmayan gizli/informal yönlerinin ise örtük programla ilişkili olduğunu vurgulamış ve sonuçları itibariyle resmi programdan daha az önemli olmayan örtük programın varlığının öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin gözlenmesi ile fark edilebileceğini belirtmiştir. Yüksel de (2002), örtük programın resmi programda belirtilenlerin dışında, açıkça belirtilmeyen bir program olduğunu öğrencilerin bu program içinde yer alan duygu, tutum, değer, alışkanlık ve becerileri öğrendiğini açıklamıştır. Bu açıklamaya Ahola'nın (2000) araştırma sonuçları örnek olarak gösterilebilir. Araştırmada öğrencilerin üniversitede başarılı olmak için hem resmi programın gereklerini yerine getirdikleri, hem de örtük program kapsamında verilen mesajları öğrendikleri saptanmıştır. Bu açıklamalarda örtük programın, resmi programın dışında, daha plansız, kendiliğinden gelişen bir süreç olarak kabul edildiğine yönelik bir eğilim görülmektedir.

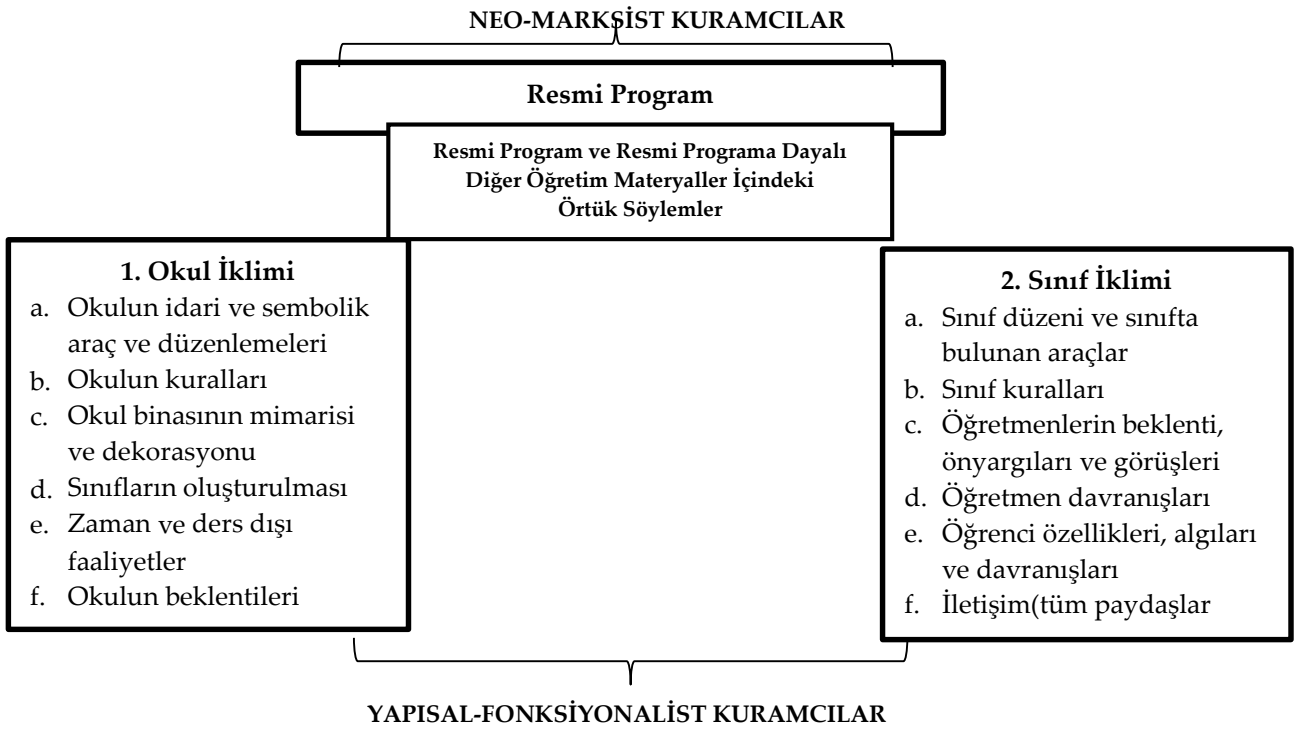
Portelli (1993) ise örtük programın bilinçli uygulamalar olduğunu belirtmiştir. Bu görüş, birçok araştırma tarafından da (Kelly, 1999; Paykoç ve Gündoğdu, 2002; Tezcan, 2003) desteklenmektedir. Portelli örtük programların bilinçli uygulandığı görüşünden yola çıkarak, asıl sorulması gerekenin neyin kim tarafından örtülmeye çalışıldığıdır.

Kaplan (1999) ülkelerdeki egemen ideolojinin kurulu düzeni haklı, ahlaki ve meşru olarak tanımladığını savunmaktadır. İdeoloji ile eğitim arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır ve bu ilişki eğitim sistemlerinin şekillenmesinde önemli bir rolü vardır (Yüksel, 2004). Gutek'de (2001) egemen grupların ideolojileri ya da resmi ideolojinin eğitim ve okulları üç boyutta etkisi altına aldığını belirtmiştir. (1) Eğitim politikalarını amaçlarını ve sonuçlarını belirler. (2) Okul çevresindeki davranış ve değerleri belirleyerek bunları güçlendirir. (3) Okulun resmi programlarını oluşturan bilgi ve becerilerin belirlenmesinde etkilidir. Apple (1989) da egemen gruplar ideolojilerini okulun resmi öğretim programları aracılığı ile benimsettiğini savunmaktadır. Resmi öğretim programları hazırlanırken içeriğin seçimi ve içeriğin tasarımında örtük program çoğunlukla bilinçli olarak işe koşulur. Bu görüşe paralel olarak, Giroux (2001) örtük programı basit bir sosyalleştirme aracı olarak görmeyi yanlış olacağını ifade etmektedir. Ona göre örtük program, sosyal yapıyı oluşturan önemli bir mekanizmadır.

Eğitim sistemi baskın ve hakim olan ideolojiye hizmet etmektedir. Mevcut düzen pasifliği ve otoriteye itaat etmeyi, kurallara riayet etmeyi amaçlamaktadır. Okul ve öğretmenler de bu amaca alet olmaktadır. Apple ise (1995) örtük programın sadece sınıfta olup bitenlerle sınırlanmasının yanlış olacağını ifade etmektedir. Örtük programı eğitim-politika-ekonomi üçgeninde açıklamaktadır. Ona göre örtük program, mevcut siyasi düzenin bir sonucu olarak çalışır. Apple'a göre baskın grupların ideolojisi neyse örtük programın kapsamı da odur. Baskın gruplar kendi düşünce ve değerlerinin kazandırılması ve yaygınlaştırılması için resmi programlar yolu ile örtük programı kullanmaktadır.

Sarı (2007) okuldaki örtük programın öğrencilerin temel demokratik değerleri kazanmaları bakımından önemli bir işleve sahip olduğunu söylemektedir. Ancak, egemen güç demokratik görüşleri benimsiyorsa örtük program bu yönde işe koşulacaktır.

Örtük program, genelde eğitimin, özelde okulun birçok paydaşı ile ilişkili olan, her paydaş tarafından farklı tanımlanan ve uygulanan, bilinçli ve/veya bilinçsiz olarak işe koşulması nedeniyle tanımı, analizi ve değerlendirilmesi güçtür. Aşağıdaki şema, bir okulda uygulanan örtük programın ne derece farklı konularla ve paydaşlarla ilişkili olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

*Bu şema yazarlar tarafından örtük program alan yazınına dayandırılarak hazırlanmıştır.

Yukarıdaki şemada örtük programı farklı biçimlerde yorumlayan iki kuram görülmektedir. Yapısal-Fonksiyonalist Kuramcılar, örtük programı okul ve sınıf iklim başlıkları altında pek çok konu ile açıklamaktadır. Örtük programı daha çok yazılı olmayan ve bilinçsiz olarak işe koşululan bir program olarak değerlendirmektedirler. Buna karşın Neo-Marksist Kuramcılar örtük programın, baskın güç tarafından okul ve sınıf ortamlarında bilinçli ve planlı olarak işe koşulduğunu savunmaktadır. Ayrıca resmi programın ve programa dayalı diğer materyallerin yazılı olarak örtük mesajlar içerebileceğini açıkça ifade etmektedirler.

Yerli alan yazında bu konuların kuramlar ile ilişkisini ele alan birçok araştırma bulunmaktadır (Adıay, 2011; Akbulut, 2011; Başar, 2011; Can,2007; Doğanay ve Sarı 2004; Fidan, 2013; Filiz, 2011; Gündoğdu, 2004; Gözütok, 2010; Kuş,2009; Özcan, 2002; Öztok, 2013; Mertoğlu, 2006; Sezen, 2011; Veznedaroğlu, 2007; Yıldırım, 2013; Yüksel, 2002; Öztürk ve Dilek, 2002; Paykoç ve Gündoğdu, 2002; Tezcan, 2003,Türedi,2008). Bu konuda yabancı alan yazın incelendiğinde 1968 den bu yana giderek artan ve değişik boyutlarda çalışılmış oldukça fazla sayıda çalışmaya rastlanabilir (Ahola, 2000; Anderson, 2001; Apple, 1979; Bourdieu, 2000; Bowles ve Gintis,1988; Eisner,2003; Gaufberg ve diğerleri,2010; Ginsburg, ve Clift; Illich, 1983; Jackson,1968; Korzh, 2013; Lempp ve Seale, 2004; Livesey, 2005; Marsh; 1997; Martinson,1992,2003; McClung, 2000; Myles ve Simpson, 2001; Ross, 2012; Schimmel, 2003; Vallance,1973; Willis, 1977; White ve diğerleri,2009; Wren, 1999).

Örtük söylemlerin, resmi program ve ona bağlı diğer ders materyallerinde açıkça görüldüğünü kanıtlayan araştırmalar bulunmaktadır; Arslan'ın (2000) ders kitaplarında cinsiyetçilik konulu bir araştırmasına göre, ders kitaplarındaki metinlerin temel karakterinin %83 oranında erkek, %17 oranında kadın olduğu saptanmıştır. Tanrıöver ve Güvenli'nin (2009) yapmış oldukları çalışmanın sonuçlarında da ortaya çıkan cinsiyetçi kalıpların 10 yıl önce yapmış oldukları araştırma sonuçlarıyla neredeyse aynen korunduğunu ve mevcut değer yargılarının sürekli yeniden üretildiği saptanmıştır. Yazarlara göre, ders kitaplarında cinsiyetçi kalıpların aktarımında "Baba çalışır, anne harcar" türü açık bir söylemden çok "örtük söylem" egemendir. Bu durum, Ahola'nın (2000) okuldaki değerlerin, normların ve toplumsallaşma sürecinin, resmi programda yazılı olan ya da ima edilen şeylerle sürekli çatışma halinde olmaktadır görüşüne önemli bir örnektir.

Resmi ve örtük programın birlikte uygulandığı bir okula başladığında zihninde birçok senaryo, basmakalıp bilgiler, modeller ve inançlar taşıyan bir öğrencinin (Gardner, 1991), ilköğretim birinci sınıftan sekizinci sınıfın sonuna kadar yaklaşık 8.640, lise sonuna kadar 11.880 ve üniversite sonuna kadar ise yaklaşık 16.200 saatini okulda geçirdiği göz önüne alındığında, eğitim sisteminde istendik insan tipinin hala yetiştirilemiyor olması sorgulanması gereken bir durumdur (Sarı, 2007).

Hem resmi hem de örtük programda değerler kazandırılması gereken hedefler arasındadır. Bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançları (Özgül, 1999:367) temsil eden "değer" kavramı bu çalışmanın odak noktasıdır. Bir başka ifade ile değer, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, yüksek ve yararlı niteliklidir (Ulusoy, 2007).

Eğitim, değerlerin oluşmasında temeldir. Tekeli (2004) eğitimde ele alınması en önemli değerlerin, kültürlerarası iletişim ve etkileşime açık bireyler yetiştirmek olduğunu savunmaktadır. Bu gerçekleştiğinde öğretimin ve söz konusu değerlere sahip olan bireylerin demokratik ve demokrasinin yaşamasını sağlayan bireyler olacağını vurgulamaktadır. Bu kültürler arası iletişimin ardındaki değerlerin insan haklarına saygı, dayanışma, fırsat eşitliği, katılım gibi değerler olduğunu ifade etmektedir.

Bir topluluk olarak okul, kendi değerleri olan ve bunları hizmet verdiği bireylere yansıtan bir kurumdur. Okulda değer kavramı şemsiye bir kavram olarak görülmüştür. Bu şemsiyenin altına erdem, karakter ve ahlak gibi insanı insan yapan tüm kavramlar yer almaktadır (Akbaş, 2004). Bu kavramlar programlarda ve buna bağlı diğer eğitsel materyallerde açık ya da örtük biçimde sunabilir. Bu sunuş biçimleri resimler, fotoğraflar, renkler, boyutlar, şiirler, masallar, öyküler, fabllar, ana metinler aracılığı ile yansıtılabilir. Yavuz (1991,4), masalın eğitimsel işlevlerini ortaya koyduğu çalışmasındaki açıklaması önemlidir;

"İnsanoğlu kendi yaşam gerçeğini çözüm önerilerini beklentilerini masal olaylarına ve masal kahramanlarına yükleyerek anlatmış ve yüzyıllar boyu bu yolla gelecek kuşakları uyarmaya eğitmeye yaşamın zorluklarına karşı onları donatmaya çalışmıştır. Çünkü masal kahramanlarının karşılaştıkları sorunların hemen hepsiyle yaşamın gerçekleri arasında koşutluk kurulabilir ve o masalarda tanık olunan toplumun yaşam gerçeğine ulaşılabilir. Çünkü toplumu eğiten temel öğelerden biri de masaldır."

Burada en önemli soru çok önemli işlevleri olan bu eğitsel araçların seçimi ve yapılandırılmasıdır.

Değerlerin önemli bir özelliği, yaşamın içinde kazanılmış olmasıdır. Birey, ileriki dönemlerde kişiliğini, bakış açısını, davranışlarının yönünü belirleyecek, onun tanınmasında temel ölçütler olarak işlev görecektir değerleri yaşarken kazanır. Bu yüzden bireyin belirli değerlerin farkına varması, yeni değerler üretmesi, bu değerleri benimsemesi ve kişiliğine mal ederek davranışları ile sergilemesinin en önemlisi sorumluluğu eğitim sisteminindir. Refshauge'e (2004:3) göre temel değerler şunlardır:

Dürüstlük: Tutarlı bir şekilde dürüst ve güvenilir olma.

Mükemmellik: Okul yaşamında, bireysel ve toplumsal hayatın her alanında en yüksek kişisel başarı için mücadele etme.

Saygı: Kendin ve başkaları için saygılı olma ve diğerlerinin farklı ve karşıt görüşlere sahip olma hakkını kabul etme.

Sorumluluk: Kendine, diğerlerine ve çevreye karşı bireysel ve toplumsal davranışlardan dolayı sorumlu olma.

Katılım: Toplumun ve milletin sosyal ve ekonomik refahından minnettarlık duyarak ve bunun için katkı sağlayarak aktif ve üretken birey ve grup üyesi olma.

İşbirliği: Uyuşmazlıklardan barışçıl bir çözüm içerisinde olarak ve başkalarına destek sağlayarak ortak amaçlara ulaşmada işbirliği içerisinde çalışma.

Önemseme: Empati göstererek ve merhametli davranarak kendinin ve diğerlerinin refahını düşünme.

Tarafsızlık: Sosyal adalet ilkelerine sadık olma ve ön yargıya, samimiyezsizliğe ve adaletsizliğe karşı çalışma.

Demokrasi: Vatandaş olduğu ülkeye karşı, sorumluluklarını ve haklarını, özgürlüklerini kabul etme ve yükseltme.

Evin ve Kafadar (2004:296) çalışmalarında değerleri ulusal ve evrensel olmak üzere iki başlık altında incelemiştir:

1. Ulusal değerler: Millet, devlet, vatan, ordu, cumhuriyet, ulusal simgeler (ulusal marş, ulusal anıtlar, ulusal bayram, bayrak), kahramanlık, dil, gelenek ve görenekleri.

2. Evrensel değerler: Demokrasi, insan hak ve özgürlükleri, uygarlık, barış, eşitlik, bilim ve bilimsel düşünme, sanat, çevre duyarlılığı, sevgi.

Bu çalışmada, Evin ve Kafadar'ın (2004) "insan hak ve özgürlükleri" değeri, Refshauge'in (2004) de "demokrasi" değeri sınıflaması. Bu araştırmanın amacı, resmi program kapsamında yer alan örtük programın, öğrencilerin özgürlük değerine ilişkin algıları üzerinde etkisi olup olmadığını incelemektir. Çalışmada "Köpek ve Kurt" fablının orijinal dilinden çevrilmiş hali ile resmi programda değiştirilerek yer alan hali anlatıldığında, öğrencilerin hangi karakterleri benimsediklerinin ve benimseme nedenlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu belirleme ile öğrencilerin özgürlük değerine ilişkin algılarında nasıl bir değişim gerçekleştiği saptanmıştır. Araştırmada bu amaçlara ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Deney ve kontrol grubunun uygulama sonrasında benimsedikleri karakterler arasında farklılık var mıdır?
2. Deney ve kontrol grubunun uygulama sonrasında benimsedikleri karakterler, öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Deney ve kontrol grubunun, uygulama sonrasında benimsedikleri karakterleri, seçme nedenleri arasında farklılık var mıdır?
4. Deney ve kontrol grubunun, uygulama sonrasında benimsedikleri karakterleri, seçme nedenleri öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?

Bu çalışma, resmi program içinde örtük programın nasıl işe koşulduğunu ve öğrencilerin değerleri benimsemelerinde tek bir örneğin dahi nasıl etkili olabildiğini göstermesi açısından önemlidir. Resmi programların kapsamında yer alan örtük söylemlerin ortaya çıkarılması ve bunların etkilerinin değerlendirilmesi resmi programların geliştirme süreçlerine önemli veriler sağlayacaktır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada deneysel modelin, son test kontrol gruplu seçkisiz deseni kullanılmıştır. Bu desen uygulama öncesinde bağımlı değişkene ait ölçümler elde etmek amacıyla ön testin yapılmamasıdır. Desen tek faktörlü gruplar arası desen olarak da tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2008). Bu çalışmada, "Köpek ve Kurt" fablının orijinal dilinden çevrilmiş hali ile resmi programda değiştirilerek yer alan hali anlatıldığında her iki fablın öğrencilerin özgürlük değerine ilişkin algıları üzerinde etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri, fablın resmi programda yer alan hali ile orijinal dilinden çevrilmiş halidir. Bağımlı değişkeni ise öğrencilerin özgürlük değerine ilişkin algılarıdır. Araştırmada kullanılan deneysel desen Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1
Son Test Kontrol Gruplu Seçkisiz Desen

Gruplar	Cinsiyet (Faktör-2)	İşlem	Son-test
G 1 (Deney)	1. Kız	X ₂ Fablın Orijinal Hali	O ₁ (Açık Uçlu Sorular)
	2. Erkek	X ₂ Fablın Orijinal Hali	O ₂ (Açık Uçlu Sorular)
G2 (Kontrol)	1. Kız	X ₁ Fablın Resmi Programdaki Hali	O ₃ (Açık Uçlu Sorular)
	2. Erkek	X ₁ Fablın Resmi Programdaki Hali	O ₄ (Açık Uçlu Sorular)

Araştırmanın son testinden elde edilen veriler açık uçlu sorulara verilen cevaplar olması nedeni ile veriler nitel araştırma özelliği taşımaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturmak için, Ankara ili merkezinde yer alan bir devlet okulunun 5. sınıflarından iki şube seçilmiştir. Bu şubeler okuldaki diğer şubelere göre birbirine görece en çok benzeyen iki gruptur. 5. Sınıf öğrencilerinin bir yıl önceki başarı notları incelenmiş birbirine en yakın notlara sahip olan iki şube çalışma grubu olarak seçilmiştir. Şubelerden birinde 26, diğesinde 28 öğrenci bulunmaktadır. Araştırma toplam 54 öğrenci ile yürütülmüştür. Denekler gruplara seçkisiz olarak yerleştirilmiştir. Seçilen bir şube deney grubunu diğeri kontrol grubunu oluşturmuştur. Çalışmada 5. Sınıfın seçilme nedeni “Köpek ve Kurt” adlı fablın 5. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer almış olmasıdır.

Çalışma Materyali Hakkında

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında “Köpek ve Kurt” adlı bir fabl bulunmaktadır (MEB,2005,93). Bu fabl, öğretim programında kazandırılması hedeflenen değerlerin, öğrenciler tarafından nasıl analiz edileceğini göstermek için bir örnektir. Fablın sonunda öğretmene aşağıda yer alan soruların öğrencilere sorulması ve olayın analiz edilmesi önerilmektedir. Ayrıca fablın öğretmen tarafından dramatik bir tavırla okunması da istenir. Sorular:

- 1.Köpeğin değerleri nelerdir?
- 2.Kurdun değerleri nelerdir?
- 3.Öğrencilerin köpeğin değerlerini desteklemeleri için nedenleri nelerdir?
- 4.Öğrencilerin kurdun değerlerini desteklemeleri için nedenleri nelerdir?
- 5.Kurdu ve köpeği nasıl bir yaşam beklemektedir?
- 6.Köpek mi yoksa kurt mu doğru seçimi yaptı?
- 7.Bu tip değer çatışması hayatta nasıl karşımıza çıkabilir?
- 8.Böyle bir durumla karşılaştığımızda nasıl hareket etmeliyiz?

Bu sorular incelendiğinde analiz için uygun olduğu kolayca görülebilir. Ancak bu sorular hangi metni analiz etmektedir sorusu bu çalışmanın temelidir. Bu fablın orijinali milattan önce VI yüzyılda yaşayan eski Yunan masalcı Ezop’a (MÖ 620-564) aittir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan fabl incelendiğinde, fablın orijinal şeklinin değiştirildiği saptanmıştır. Fablın orijinal ve programdaki şekli ekte sunulmuştur(Ek:1ve 2).

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama aracı, iki açık uçlu sorudan oluşan bir formdur. Bu açık uçlu sorular şu şekildedir:

- 1) Bu fabldaki karakterlerden hangisi olmak isterdiniz?
- 2) Bu karakteri seçme nedenleriniz nelerdir?

Veri toplama araçlarının kapsam ve görünüş geçerliliğinin sağlanması amacıyla formda yer alan sorular ve form hakkında program geliştirme uzmanları, ölçme ve değerlendirme uzmanları, sosyal bilgiler öğretmenlerinden görüşler alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda sorular sadeleştirilmiş ve formun yönerge kısmı tekrar düzenlenmiştir. Araştırmanın pilot uygulaması, 5. sınıfa devam eden 20 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Asıl uygulamanın verileri, 2011–2012 öğretim yılının birinci döneminde araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Araştırmanın uygulaması Sosyal Bilgiler dersinde yapılmıştır. Deney grubuna orijinal fabl, kontrol grubuna ise programda yer alan fabl sınıfların öğretmenleri tarafından okunmuştur. Daha sonra veri toplama aracı dağıtılmıştır. Öğrencilere fabla gereksinim duyduklarında dönebilmeleri için fotokopi olarak dağıtılmıştır ve veriler deneklerden yazılı olarak toplanmıştır. Bu süreçte araştırmacılar da sınıfta bulunmuşlardır.

Verilerin Analizi

Araştırmada içerik analizi kullanılmıştır. Analiz sürecinde şu aşamalar izlenmiştir;

- Her iki grubun formları, öğrencilerin cinsiyetlerine göre ayrılmıştır.
- Öğrencilerin sorulara vermiş oldukları yazılı cevaplar okunmuştur.
- Birinci soru temelinde öğrencilerin görüşleri karakter seçimlerine göre sınıflandırılmıştır.

- İkinci soru doğrultusunda öğrencilerin karakteri seçme nedenleri incelenmiş, toplamda 286 neden yazıldığı belirlenmiştir.
- Öğrencilerin fabldaki karakterleri seçme nedenlerine ilişkin orijinal görüşleri benzerliklerine göre gruplandırılmış (Emergent Coding) ve kodlar oluşturulmuştur.
- Oluşturulan kodlar, anlamsal olarak benzerliklerine göre birleştirilmiş (Latent Coding), böylece kategoriler oluşturulmuştur.
- Kategorilere, kapsamında bulunan kodları temsil edecek isimler verilmiştir.
- Kategorilerin altında yer alan kodların sayısallaştırılması amacıyla, kodların sıklığı (f) ve yüzdesi (%) belirlenmiştir.
- Belirlenen kategorilerin kapsamına girmeyen kodlar için ise “*serbest kodlar*” adı altında bir kategori oluşturulmuş ve bu kategorilerde öğrencilerin orijinal ifadeleri kullanılmıştır.

Verilerin analizinin güvenilirliğini arttırmak için, araştırmacılar kodların ve kodları temsil eden kategorilerin oluşturulmasında birbirinden bağımsız çalışmışlardır. İki araştırmacı daha sonra bir araya gelerek, kodlama sonuçlarını karşılaştırmış, yapılan analizler tartışılmış, bazı kodların ve kategorilerin oluşturulmasında yeni bir düzenlemeye gidilmiş ve son hali verilmiştir.

Araştırmanın dış güvenilirliğini sağlamak için, verilerin analiz aşamaları ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Bu ayrıntılı açıklama, araştırma sonuçlarının, öznel varsayımlardan ve önyargılardan etkilenme olasılığını azaltmakta ve benzer araştırmaları yapanlara yol gösterici olmaktadır.

Bulgular ve Yorum

Birinci ve ikinci alt problemlere ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

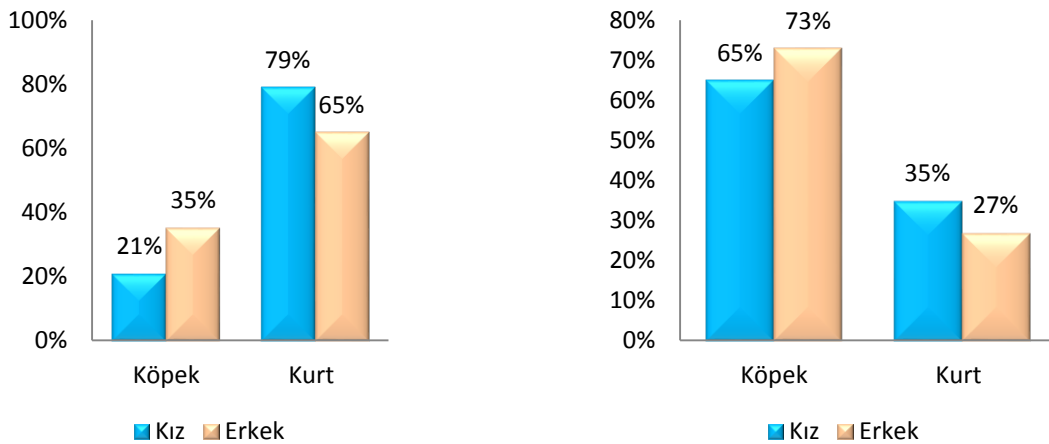
Tablo 2

Öğrencilerin Her İki Fablda Benimsedikleri Karakterlere İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

	Orijinal Fablın Anlatıldığı Sınıf (Deney Grubu)				Programda Yer Alan Fablın Anlatıldığı Sınıf (Kontrol Grubu)				Toplam
	K		E		K		E		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Köpek	4	21.05	6	35.29	15	65.21	11	73.33	68,42
Kurt	15	78.95	11	64.71	8	34.78	4	26,67	31,58
Toplam	19	100.00	17	100.00	23	100.00	15	100.00	100,00

Grafik1

Öğrencilerin Her İki Fablda Benimsedikleri Karakterlere İlişkin Dağılımlarının Grafıksel Gösterimi

Fablın Orijinal Dilinden Çevrilmiş Biçimi

Fablın Programdaki Değiştirilmiş Biçimi

Yukarıdaki tablo ve grafik incelendiğinde, deney ve kontrol grubunun uygulama sonrasında, farklı karakterleri seçtikleri saptanmıştır. Buna göre orijinal fablın anlatıldığı sınıftaki(deney grubu) öğrencilerin çoğunluğunun kurt karakterini seçtiği, programda yer alan değiştirilmiş fablın anlatıldığı sınıfta(kontrol grubu) ise, öğrencilerin çoğunluğunun köpek karakterini seçtiği görülmektedir. Orijinal fablda, özgürlüğün önemli bir değer olduğu vurgulanmaktadır. Orijinal fablın, öğretim programında değiştirilerek yer alması, öğrencilerin değerlere ilişkin yapmış oldukları tercihleri etkilemiştir. Programda yer alan fablın uygulandığı sınıflardaki öğrencilerin çoğunluğu, köpek karakterini seçerek, gerektiğinde özgürlüklerinden vazgeçebileceklerini göstermişlerdir. Yukarıdaki bulgular incelendiğinde tek bir etkinlik temelinde dahi sonuçların nasıl değiştiği görülmektedir. Bu bulgu, resmi programın içinde yer alan örtük programın öğrencilerin algılarını ne denli etkileyebileceğini göstermesi açısından önemlidir.

Bulguların öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır Kız ve erkek öğrencilerin seçimleri karşılaştırıldığında, her iki fablın anlatıldığı sınıflarda da kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek oranda kurt karakterini benimsedikleri görülmektedir.

Örtük programlar açık olmayan yollarla bilginin ve davranışın yapılmasını sağlar. Yapılandırılan bu bilgi ve davranışlar, okulların bürokratik ve idari baskısının bir parçasıdır ve öğrencilerin toplumun baskın ideolojilerine razı olmasına neden olur (Pinar, 2004). Toplum kadınlara ve erkeklere farklı roller ve yaşam amaçları yüklemekte ve değerler de bu ayrıma göre şekillenmektedir. (Schwartz, 1996). Örneğin reklâmlar da, değişen toplumsal koşullardan etkilenerek, erkeği de mutfağa sokmuş ancak; son derece beceriksiz, asıl görevini yapan bir kişi olmaktan çok, sadece yardım amacıyla, mutfağa giren ama sürekli girmeyecek kişiler olarak göstermektedir. Erkeği daha çok iş ortamında ve uzmanlık alanı olan konularda bilgi verirken görüntüleyen reklam filmleri, erkeğin toplumsal rolünü pekiştirmektedir. Programda yer alan fablda köpek, sağlıklı, bir işi olan, düzenli yemek yiyen, güvenli bir ortamda yaşayan bir karakteri temsil etmektedir. Köpek karakterinin erkek öğrenciler tarafından daha yüksek oranda benimsenmesinin nedeni, bu özelliklerin Türk toplumunda erkeklerden beklenen görevler ile benzerlik göstermesi olabilir. Kız öğrencilerin kurt seçme nedeni ise, kurdun özgürlüğü temsil etmesidir. Bu sonuç, Türk toplumunda kadınların özgürlüğe duydukları özlemden kaynaklanmış olabilir. Bir başka deyişle, kız öğrenciler sınırlanmış özgürlüklerine bir tepki olarak kurtu tercih etmiş olabilirler. Ulusoy'un (2007), araştırmasında da kız öğrencilerin daha çok demokratik değerlere; erkek öğrencilerin ise daha çok geleneksel değerlere katılım gösterdiği belirlenmiştir. Willis, öğrencilerin sadece edilgen kurbanlar olmadığını, egemen kültürün baskısına karşı dirençle mücadele ettiklerini belirtmektedir (Akt: Giddens, 2000, 445). Apple'ın (1995) ve Willis'in (1977) görüşleri ile paralellik gösteren görüşü şu şekildedir:

“Öğrenciler pasif birer kap değildir; aksine okuldaki normlara ve düzene uymaları beklenen, ancak bunlara sıklıkla ve yaratıcı bir şekilde tepki gösteren bireylerdir.”

Bu araştırmada özellikle kurt karakterini benimseyen öğrencilerin yapmış oldukları tercihler, Willis (1977) ve Apple'ın (1995) görüşlerini destekler niteliktedir.

Üçüncü ve dördüncü alt problemlere ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3

Orijinal Fablın Uygulandığı Sınıftaki Öğrencilerin Kurt Karakterini Seçme Nedenleri (Deney Grubu)

Kategoriler	Kodlar	K	E	Toplam
		f	f	f
Özgürlük	Özgürlüğü ve bağımsızlığı seçmesi	23	11	34
	Özgürlüğünü başka bir şeyle değişmemesi	8	7	15
Serbest Kodlar	Kurt köpeklerle arkadaş olmuş	1	-	1
	Kurt daha güçlü olduğu için	-	2	2
	Kurt daha akıllı	-	1	1
	Kurt herkesi yer	-	1	1
	Çünkü köpek çok kötü kalpli	1	-	1
	Köpeğin boynunda yara var	1	-	1
Genel Toplam		34	22	56

Tablo 4

Programda Yer Alan Fabl Uygulandığı Öğrencilerin Kurt Karakterini Seçme Nedenleri(Kontrol Grubu)

Kategoriler	Kodlar	K	E	Toplam
		f	f	f
Özgürlük	Özgürlüğü ve bağımsızlığı seçmesi	20	19	39
	Özgürlüğünü başka bir şeyle değiştirmemesi	6	9	15
Serbest Kodlar	Onun yaptığı kendine bir değer	1		1
	Köpeğe saygılı davranıyor	1		1
	Köpeğin söylediğine hak vermesi		1	1
	Kurtlar vahşi doğada yaşamaya alışkındır	1		1
	Kurt daha vahşi		1	1
Genel Toplam		29	30	59

Orijinal fablın ve programda yer alan değiştirilmiş fablın anlatıldığı her iki sınıfta da, öğrencilerin kurdu benimseme nedenleri, “*özgürlük ve serbest kodlar*” olarak iki kategoride toplanmıştır.

Kurt karakterini benimseyen öğrenciler temel ihtiyaçlarını göz ardı ederek, özgür olmayı seçmişlerdir. Öğrencilerin orijinal ifadeleri incelendiğinde bir öğrenci “*Çünkü benim ruhum özgür, aç olsam da dayanır direnir ama birinin kölesi olmazdım*” ifadesini kullanırken, bir diğer öğrenci, “*Öleceğimi bilsem bile özgürlüğümün asla vazgeçmem*” ifadesini kullanmıştır. Bir kız öğrenci, “*Bazı insanlar bir şeyler karşılığında özgürlüğümüzü ve hayatımızı isteyebilirler. Onlara karşı dayanıklı olmak lazım ve reddetmek lazım*” ifadesini kullanmıştır. Bu ifade, öğrencinin, özgürlüğün hayatının vazgeçilmez bir parçası olduğunu ve toplumun kendisinden özgürlüğünden vazgeçmesini istemesine ilişkin bir rolü reddettiğini göstermektedir. Sonuçlar, Lamberta'nın (2004) araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Lamberta (2004) 16 öğrenci üzerinde özgürlük değerinin öğretimi üzerine deney grubuna dört oturumluk değerler eğitimi programı uygulamıştır. Deney grubuna uygulanan eğitim programında 12 değer kazandırılması amaçlanmıştır. Bulgular incelendiğinde, özgürlük değerinde anlamlı bir artış gözlenmiştir.

Ders kitaplarında ve kılavuzlarda yer alan her bir etkinliğin bir kuyumcu titizliği ile seçilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Kurdu benimseyen öğrencilerin ifadeleri, onların her koşulda, özgürlük değeri için çaba sarf edebileceklerini göstermesi açısından önemlidir. Çünkü öğretim programlarının hedefi olan eleştirel ve yaratıcı düşünen bireylerin temel özelliği özgür düşünebilmedir. Ayrıca bu sonuç Maslow'un en üst düzeyde yer alan “kendini gerçekleştirme” basamağı ile de açıklanabilir. Kendini gerçekleştirenler, görüşleri çoğu insanın görüşleri ile çakışmadığı durumlarda gözden düşmeyi göze almış, karar verdikleri şey ne olursa olsun o konuda çaba gösteren, güvenli bir hayat sürmektense yeni ve doğru bildiği tarzda hayatları deneyen kişilerdir (Atkinson ve diğ., 2008). Bu açıklamaya dayalı olarak öğrenciler, temel ihtiyaçlarını göz ardı ederek kendini gerçekleştirme basamağına ilişkin görüşler bildirmişlerdir.

Tablo 5

Orijinal Fablın Uygulandığı Gruptaki Öğrencilerin Köpek Karakterini Seçme Nedenleri(Deney Grubu)

Kategoriler	Kodlar	K	E	Toplam
		f	f	f
Beslenme	Karnının doyması ve tok olması	4	1	5
	Aç kalma korkusu	1	3	4
Sağlık	Sağlıklı bir yaşam sürmesi	2	2	4
	Bakımlı olması	2	-	2
Barınma	Sıcak bir yuvasının ve ailesinin olması	2	-	2
	Barınacak yerinin olması	1	1	2
Sevgi	Köpeği sevmesi	3	-	3
	Toplam	3	-	3
Genel Toplam		15	7	22

Tablo 6

Programda Yer Alan Fablın Uygulandığı Öğrencilerin Köpek Karakterini Seçme Nedenleri(Kontrol Grubu)

Kategoriler	Kodlar	K	E	Toplam
		f	f	f
Beslenme	Karnının doyması ve tok olması	20	16	36
	Aç kalma korkusu	6	6	12
Sağlık	Sağlıklı bir yaşam sürmesi	7	12	19
	Hastalıktan korunması	3	3	6
Güven	Güvenli bir yerde yaşaması	4	6	10
	Korunma ihtiyacı duyması	1	5	6
	Geleceği güvence altına alması	2	3	5
Kişilik Özellikleri	Saygılı	1	1	2
	Kibar		1	1
	Koruyucu		1	1
	Hoşgörülü	1		1
	Çalışkan		1	1
	Yardımsaver	1	2	3
	Köpek iyi bir hayvan	1	2	3
	Sahibinin sözünden çıkmaz uslu duruyor	1	2	3
	Diğer		2	2
Barınma	Sıcak bir yuvasının ve ailesinin olması	4	7	11
	Barınacak yerinin olması	3	2	5
Düzenli	Düzenli olması	3		3
	Köpeği düzenli bir hayat beklemesi		1	1
Çalışmak (İşi olması)	Bir işinin olması	1	2	3
	Sahibinin işlerini görmesi			0
Genel Toplam		59	75	134

Köpek karakterini benimseme nedenleri ise, orijinal fablın anlatıldığı sınıfta “beslenme, sağlık, barınma ve sevgi” olarak dört kategoride toplanırken, programda yer alan değiştirilmiş fablın anlatıldığı sınıfta “beslenme, barınma, sağlık ve sevgi” kategorilerine ek olarak “güven, düzen, kişilik özellikleri ve çalışma” kategorileri de eklenmiştir.

Öğrencilerin köpeği benimseme nedenlerinin içerisinde yer alan, beslenme, barınma, sağlık, güven kategorileri Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisinin birinci ve ikinci basamaklarına denk düşmektedir. Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre, bir düzeydeki gereksinimler, bir sonraki düzeydeki eylemin belirleyicileri haline gelmeden önce en azından kısmen karşılanmalıdır. Kişiler ancak temel düzeydeki gereksinimleri karşılandığı zaman estetik düzeylere çıkabilir ve kendilerini gerçekleştirebilirler (Plotnik, 2009). Köpek karakterini benimseyen öğrenciler için, temel düzeydeki gereksinimlerin karşılanması, özgür olmaktan daha önceliklidir. Öğrencilerin orijinal ifadeleri incelendiğinde, köpek karakterini benimseyen bir öğrenci “Köpek özgür değil ama karnını doyurduğu için ölmeyecek” ifadesini kullanırken, bir diğeri, “Özgür olmasam da geleceğimi güvence altına almak için kurallara uymaya çalışırım” ifadesini kullanmıştır. Bu ifadeler, öğrencilerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasını, özgürlüklerine tercih ettiklerini ve kısıtlı özgürlüğün onlar için yeterli olduğunu göstermektedir.

Her iki grupta da köpek karakterini benimseyen öğrenciler, beslenmeyi bu karakteri seçme nedeni olarak en yüksek oranda belirtmişlerdir. Bu sonuç öğrencilerin Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisine uygun olarak seçim yaptıklarını ve beslenme ihtiyacı giderildikten sonra sırasıyla sağlık, güven, barınma gibi diğer ihtiyaçların giderilebileceğini ipucunu vermektedir.

Öğrencilerin karakter seçme nedenleri incelendiğinde, orijinal fablın anlatıldığı deney grubunda tek bir uygulama temelinde bile sonuçların nasıl değiştiği görülmektedir. Bu bulgu, resmi programın içinde yer alan örtük programın, öğrencilerin bir değere ilişkin algılarını ne denli etkileyebileceğini göstermesi açısından önemlidir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonuçlarına göre, fablın orijinal ve programdaki değiştirilmiş şekli öğrencilere anlatıldığında benimsenen değerler arasında farklılık saptanmıştır. Fablın programdaki değiştirilmiş şekliyle anlatıldığında öğrenciler, köpek karakterini seçerken, orijinal şekliyle anlatıldığında köpek karakterini seçmişlerdir. Öğrencilerin karakter seçimlerinin nedenleri incelendiğinde, köpeği benimseyenlerin, “beslenme, sağlık, barınma, sevgi ve

güven” gibi temel ihtiyaçları; kurt karakterini benimseyenlerin ise “*özgürlük*” değerini öncelikli buldukları saptanmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değiştirilmiş fabl, alanyazında tanımlanan özgürlük anlayışına sınırlama getirmekte ve bu fablda temel ihtiyaçlarının karşılanması için kısıtlı özgürlükle yetinilebileceği mesajını öğrencilere örtük biçimde verilmektedir. Althusser’in (1989) vurguladığı, “eğitim bireylere davranış kuralları olarak tevazu, boyun eğme ve razı olmayı öğretir” eleştirisi, 26 yıl sonra bu araştırmanın sonuçlarında ortaya çıkmış olması sadece bir tesadüf değildir. Çünkü baskın ideolojiler, eğitim aracılığıyla özellikle örtük programlarla bireyleri aynı tornadan çıkmış kalıp-adamlara dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Programda yer alan “masum” bir fablın, öğrencilerin özgürlük değerine ilişkin algılarını önemli derecede değiştirdiğinin saptanması, örtük programın ne kadar güçlü bir program olduğunun açık bir göstergesidir. Çünkü kuru bir ahlâk dersi dinleyeninin canını sıkabilir, oysa masalın güzelliği ahlak dersinin kuruluşunu yok eder ilkesi doğrultusunda çizgi filmler, masallar ve oyunlar bir kurgu içinde didaktiktirler ve aslında çocuğa öğretme ve aktarma noktasında kurguyu etkili bir şekilde kullanırlar. Baskın ideolojilerin kazandırmak istediği değerler, örtük program yoluyla öğrencilere onların çok sevdiği oyun, masal ve çizgi filmlerle kolaylıkla kazandırabilir. Alıcı kaynağın kodlayarak ilettiği mesajları alarak, mesajı kendi bakış açısına ve demografik, psikolojik ve sosyo-kültürel faktörlerin etkisine göre, yorumlayarak bir sonuç çıkarır. Bu, mesajın alıcı tarafından çözümlendiği süreçtir. Bu noktada verilen mesajın istenilen başarıya ulaşması büyük bir ölçüde kaynak ve alıcının; bilgi, düşünce ve deneyimlerine, tutum, inanç ve değer ölçütlerine, gereksinim, istek ve hedeflerine, ilgilerine, topluluk içindeki rol ve konumlarına, iletişim kurma ve dil yeteneklerine bağlıdır. Bu gerekçelerle özellikle küçük yaş gruplarına yönelik öğretim programlarında yer alan materyallerin titizlikle seçilmesi veya yapılandırılması şarttır.

5.sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programının değer analizi bölümünde yer alan ve araştırmanın konusu olan bu fablın aslı Ezop’a aittir. Ancak bu fabl öğretim programında değiştirilmiştir. Bir yazarın eserinin değiştirilmesi etik olarak kabul edilemez bir durumdur. Programda değer analizi yaklaşımının, değer eğitiminde dikkati, düşünceyi ve ayırt etmeyi gerektiren bir analizi olduğu belirtilmektedir ve değer soruları üzerinde duygusal olmadan, akılcı bir şekilde değer sorularını test eder ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadenin içeriği ile fablda yapılan değişim bir ironidir.

Eğitim programlarının hazırlanma, geliştirme ve değerlendirme süreçlerinde, örtük programın, resmi programda açıkça belirtilen hedefler ile çelişmemesi için karar vericilerin, program geliştirme uzmanlarının ve uygulayıcıların titizlikle çaba göstermesi gerekmektedir. Resmi öğretim programları içeriği ile hedefler ve kazanımlar arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar yapılmalı ve buna benzer araştırma sonuçlarından MEB program ile ilgili birimleri yararlanmalıdır.

Determination the Effects of Hidden Messages in Official Curriculum on Students' Perceptions of the Freedom Value Freedom or Safety?

Extended Abstract

Values, effecting formation of individual and society, take part in the general objective of the education system and are gained by individuals via official/hidden curriculum. Individual's awareness of the values, internalization of the values, generation of new values and usage these values on their behaviors are generally in the responsibility of the educational system. Due to the interpretation of the results in terms of hidden curriculum perspective in this study hidden curriculum explained in detail. According to Garcia and Lissovoy (2013) explained the hidden curriculum as the processes of schools daily routines that take role in transferring norms and values which dominantly take place in the structure of society to future. Important part of the literature on this topic tend to explain that hidden curriculum as not written and mainly become evident in school's managerial and organizational aims and regulations, interactions between school and its environment and implications in class settings (Anyon,1980; Gaufberg & others,2010; Lempp& Seale,2004; Livesey, 2005, Portelli,1993; Snyder,1971; White &others, 2009;). Portelli (1993) stated that hidden curriculum is deliberate application. This view also supported by many researches (Kelly, 1999; Paykoç & Gündoğdu, 2002; Tezcan, 2003). Based on Portelli's opinion, which is hidden curriculum is deliberate application, the main question is what and by whom is that tried to be covered. Kaplan (1999) argues that prevailing ideologies in countries defines the established system as rightful, moral and legitimate. There is a close relation between ideology and education and this relation plays an important role in forming the educational systems (Yüksel, 2004). When a student, who bears many scenarios, stereotyped information, models and beliefs in his/her mind (Gardner, 1991), begins an education in a school, in which both the official and hidden curriculum applied together, he/she spends approximately 8.640 hours from first grade to eight grade, 11.880 hours till the end of high school and 16.200 hours till the end of the university. Considering this amount of time spent in school, not being able to raise an intended type of person is a necessary situation which needs to be questioned (Sarı, 2007).

Values in both official and hidden curriculum are among the mandatory aims which have to be gained by student. "Value" concept which represents common idea, aim, basic moral principal or beliefs accepted by most of the members as right and necessary in order to ensure and sustain a societal group's or society's own existence, association, organization and continuity (Özgüven, 1999:367) constitutes the focal point of this study. In another words value, is the abstract measure which is used for determining something's importance, provision of a thing and is the dignity, superior and beneficial quality (Ulusoy, 2007).

Education is the basis in forming the values. Tekeli (2004) argues that the most important value that needs to be covered by education is raising individual who are open to intercultural communication and interaction. It was emphasized that when this happens both the instruction and individuals having these mentioned values becomes democratic and individuals start to provide democracy a continuous existence. He also mentions these values behind the intercultural relations as respect for human rights, unity, equality of opportunities and participation. Therefore there is need to determine whether the values are gained by students or not. The aim of this study is to determine the effect of the hidden curriculum's, which take part in the official curriculum, on perceptions of students regarding the value of freedom and this study also aims to determine the source of this effect.

In this research, the randomized posttest-only control group design of experimental model was conducted. The sample of this research is constituted of 5th grade students of 54 in secondary schools. A form, which is composed of two open ended questions, is used as the data collection instrument of this research. These questions are as mentioned below:

- 1) Which character would you like to be in this fable?
- 2) What are your reasons in selecting this character?

In order to ensure the content and face validity of the data collection instruments, curriculum development specialists, measurement and evaluation specialists and social sciences teacher's opinions about questions in the form and the form itself were taken. In line with these opinions, questions were simplified and the instruction part was rearranged. Pilot scheme of this study was conducted on 20 students who are attending in 5th grade.

In order to analyze the qualitative data, content analysis method was used. In order to increase the reliability of data analyses, researchers worked on the codes and categories which represent these codes

independently. Afterwards two researchers compared their coding results, discussed their analyses which were conducted, rearranged some codes and categories and form the finalized version by coming together. In order to ensure the external validity, stages of the data analyses were explained in detail. This detailed explanations decrease the possibility of being effected by subjective assumptions and biases of results and serves as a guide for researchers who are studying similar researches.

According to the findings of this research, when the original fable which is translated from its original language and the differentiated version of the fable which is stated in the curriculum were told to students, differences in internalized values of students were determined. Students choose the dog character when the differentiated fable which is stated in the curriculum was told and they choose the wolf character when the original fable which is translated from its original language was told. When the reasons of students in selecting the characters were examined, it was found that students who internalized the dog character stated primarily basic needs such as “*nutrition, health, sheltering, love and trust*” on the other hand students who internalized the wolf character stated primarily the value “*freedom*”.

The fable taking place in Social Sciences Curriculum, limits the understanding of freedom which was determined in the literature and in this fable the message, which people can abandon their freedom to fulfill their basic needs, is given in a hidden way to students. It is just not a coincidence coming up with the same criticism of this study with the criticism “education teaches individuals modesty, resignation and compliance as behavioral rules” that emphasized by Althusser (1989) 26 years ago. Because dominant ideologies aim to transform individuals to look like each other and be closely resemble each other by education especially by hidden curriculum. To determine the important change in freedom perceptions of students by an innocent fable that takes place in curriculum is an obvious indicator of the hidden curriculum’s power.

Contradiction becomes inevitable if official curriculum doesn't coincide with hidden curriculum. These contradictions in curriculum deeply affect values, ideas and attitudes to be internalized by students. In order to remove this contradictory situation, the content of curriculum and textbooks should be evaluated and developed consistently.

Kaynakça

- Adıay, S. (2011). *Başarı düzeyleri farklı ilköğretim 7. sınıf ortamlarının örtük programın sınıf iklimi boyutu açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Ahola, S. (2000). Hidden curriculum in higher education: Something to fear for or comply to? *Paper presented at the innovations in Higher Education 2000 Conference*. Retrieved August, 2011, from <http://ruse.utu.fi/pdfrepo/HCarticle.pdf>
- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedede gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akbulut, E. (2011). *İlköğretim okullarında örtük program faaliyetlerinin saptanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Althusser, L. (1989). *Ideology and ideological state apparatuses*. New York: Monthly Review Press.
- Anderson, T. (2001). The hidden curriculum in distance education: An updated view. *Change The Magazine of Higher Learning*, 33 (6), 28 – 35.
- Anyon, J. (1980). Social class and the hidden curriculum of work, *Journal of Education*, 162 (1), 67-90.
- Apple, M. W. (1979). The culture and commerce of the text book. *Journal of Curriculum Studies*, 17 (2), 147-162.
- Apple, M. W. (1989). *Facing the complexity of power: for a parallel position in critical educational studies*. In Cole, M. (Ed). *Bowlesand Gintis Revisited – Correspondence and Contradiction in Educational Theory*, Lewes: Falmer Press.
- Apple, M. W. (1995). *Eğitim ve iktidar*. İstanbul. Kalkedon yayınları.
- Apple, W.M. & Buras K.L. (2006). *Speaking back to official knowledge*, In: Apple W. M., & K. L. Buras, *The Subaltern Speak – Curriculum, Power and Educational Struggles*, New York, Routledge.
- Arslan, A.Ş. (2000). *Ders kitaplarında cinsiyetçilik*. TC Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları: Ankara.

- Atkinson, R.L., Atkinson, R.C., Smith, E.E., Bem D.J. & Nolen-Hoeksema, S. (2008). *Psikolojiye giriş*. (Y. Alogan, Çev.). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Başar, M. (2011). *Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının yönetiminde örtük program (Uşak İli Örneği)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bourdieu, P., & Passeron, J. C. (2000). *Reproduction in education, society and culture*. London: Sage Publications.
- Bowles, S. & Gintis, H. (1988). *Schooling in capitalist America: reply to our critics*, In Cole, M. (Ed.) *Bowles and Gintis Revisited –Correspondence and Contradiction in Educational Theory*, Oxon: Routledge
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara. Pegem Yayıncılık.
- Can, Ö. (2007). *Dördüncü ve besinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Doğanay, A. ve Sarı, M. (2004). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine temel demokratik değerler kazandırılma düzeyi ve bu değerlerin kazandırılması sürecinde açık ve örtük programın etkilerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 10 (39).
- Eisner, E. W. (2003). *Eisner on curriculum. explicit, implicit and null curricula*. Retrieved March 12, 2010, from <http://ruse.utu.fi/pdfrepo/HCarticle.pdf>
- Evin, İ. ve Kafadar O. (2004). İlköğretim sosyal bilgiler programının ve ders kitaplarının ulusal ve evrensel değerler içerik çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (3), 293-304.
- Fidan, M. (2013). *Ortaokullarda bilişim teknolojileri dersinde örtük programın varlığına ilişkin öğretmen görüşleri: Bolu ili örneği*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Filiz, B. (2011). *Malatya ili merkez ilçesi devlet ilköğretim okullarında öğrenim gören 7. sınıf öğrencilerinin düşüncelerine dayalı olarak beden eğitimi öğretmenlerinin örtük programı uygulama durumlarının tespiti*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- García J. & Lissovoy N. (2013). Doing school time: The hidden curriculum goes to prison. *Journal for Critical Education Policy Studies (JCEPS)*, 49-68.
- Gardner, H. (1991). *The unschooled mind. How children think and how schools should teach*. USA: Harper Collins Publishers.
- Gaufberg, E.H., Batalden, M., Sands, R., & Bell, S. K. (2010). The hidden curriculum: what can we learn from third-year medical student narrative reflections? *Medical School Education*, 11(85), 1709-1716.
- Giddins, A. (2000). *Sosyoloji*. (C. Güzel, Çev.), Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Ginsburg, M. B., & Clift, R. T. (1990). *Hidden curriculum of preservice teacher education*, In W. R. Houston (Ed.) *Handbook of research on teacher education*, New York : Macmillan Publishing Co.
- Giroux, H. A. (2001). *Theory and resistance in education*. London: Bergin&Garvey Publishing.
- Gözütok, F. D. (2010). Why has national education given up providing youth with national values? *İlköğretim Online Dergisi*. 9 (2), 601-629.
- Gutek, L. G. (2001). *Eğitime felsefi ve ideolojik yaklaşımlar*. (N. Güzel, Çev.), Ankara: Ütopya Yayınları.
- Gündoğdu, K. (2004). *A case study on democracy and human rights education in an elementary school*. Unpublished doctoral dissertation, Orta Dogu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Illich, I. (1983). *The alternative to schooling*. Iowa: Hunt Publishing Company.
- Jackson, P. W. (1968). *Life in classrooms*. New York: Teachers College Press.
- Kaplan, İ. (1999). *Türkiye’de milli eğitim ideolojisi ve siyasal toplumsallaşma üzerindeki etkisi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kelly, A. V. (1999). *The curriculum: theory and practice*. London: Paul Chapman Publishing.
- Korzh, A. (2013). *Educational inequalities and Ukrainian orphans’ future pathways: social reproduction or transformation through the hidden curriculum?* Unpublished doctoral dissertation, Columbia University, Columbia.

- Kuş, D. (2009). *İlköğretim programlarının, örtük programın ve okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma etkililiğinin 8. sınıf ilköğretim öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Lamberta,G.C. (2004). *Values education intervention through therapeutic recreation for adolescents in a psychiatric setting*. Unpublished doctoral dissertation. Walden University. Minnesota.
- Lemp, H., & Seale, C. (2004). The hidden curriculum in undergraduate medical education: Qualitative study of medical students' perceptions of teaching. *British Medical Journal*, 329, 770–77.
- Livesey, C. (2005). *The hidden curriculum*. Retrieved May 22, 2011, from <http://www.sociology.org.uk/ceducate.htm>
- Marsh, C. J. (1997). *Key concepts for understanding curriculum*. London: The Falmer Press.
- Martinson, D. L. (1992). How school super intendments view student press rights, *Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 65 (3), 159 – 164.
- Martinson, D. L. (2003). Defeating the “hidden curriculum”, teaching political participation in social studies classroom, *Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 76 (3).
- MEB. (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı kılavuzu*. Ankara: MEB.
- Mertoğlu, M. (2006). *1997 – 2005 yılları arasında İstanbul'da öğretmenlerin öğrencilere uyguladığı şiddetin incelenmesi*. 1. Şiddet ve Okul: Okul Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumunda sözlü olarak sunulmuştur. Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı.
- Mc Clung, A. C. (2000). Extra musical skills in the music classroom. *Music Educators Journal*. 86 (5). 37 – 42.
- Myles, B. S., & Simpson, R. L. (2001). Understanding the hidden curriculum: An essential social skill for children and youth with asperser syndrome. *Intervention in School and Clinic Journal*. 36 (5), 279 – 286.
- Özcan, T. (2002). *İlköğretim sosyal bilgiler ders programı genel amaçlarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi “Kilis ilinde bir araştırma”*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Özgüven, İ. E.(1999). *Psikolojik Testler*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Öztok, M. (2013). *The hidden curriculum of online learning: discourses of whiteness, social absence, and inequity*. Unpublished doctoral dissertation. University of Toronto, Toronto.
- Öztürk C. ve Dilek, D. (2002). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi programları*, Bulunduğu eser: C. Öztürk ve Dilek, D. (Ed.) *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (ss. 47 – 81)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Paykoc, F. ve Gündoğdu, K. (2002). *İlköğretimde örtük program ve önemi*, Yakın Doğu Üniversitesi tarafından düzenlenen XI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde sunuldu, KKTC.
- Peshkin, A. (1992). The relation between culture and curriculum: A many fitting thing. How the curriculum is shaped, Jackson, Philip W. (Ed.), *Handbook of Research on Curriculum, A Project of the American Educational Research Association*, 248 – 267, New York: Macmillan.
- Pinar, W.F. (2004). *Understanding curriculum*. New York: Peter Lang Publishing Inc.
- Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye giriş*. İstanbul: Kaknüs Yayınevi .
- Portelli, J. P. (1993). Exposing the hidden curriculum. *Journal of Curriculum Studies*, 25(4), 343- 358.
- Posner, G. (2003). *Analyzing the curriculum*. New York: Mc Graw Hill Companies.
- Refshauge, H.A. (2004). Values in NSW public schools. 12.02.2008 tarihinde www.schools.nsw.edu.au adresinden alınmıştır.
- Ross, T. Q. (2012). *Combination classrooms: Hidden curriculum of leadership*. Unpublished master thesis, Mills College, Oakland.
- Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: düşük ve yüksek “okul yaşam kalitesi”ne sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

- Sezen, Ö. (2011). *Bir üniversite yabancı diller hazırlık okulunun örtük programının algılar yoluyla incelenmesi üzerine bir vaka çalışması*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Schimmel (2003). Collaborative rule making and citizenship education: an antidote to the undemocratic hidden curriculum. *American Secondary Education*, 31 (3), 16 – 35.
- Schwartz, H.S. (1996). *Basic human values*. 15.06.2011 tarihinde <http://segr-did2.fmag.unict.it/Allegati/convegno%207-8-10-05/Schwartzpaper.pdf> adresinden alınmıştır.
- Snyder, B. R. (1971). *The hidden curriculum*. Michigan: The Knopf Doubleday Publishing Group.
- Tanrıöver, H. U. ve Güvenli, G. (2009). *Ders kitaplarında insan hakları*. İstanbul :Türkiye Toplumsal ve Ekonomik Tarih Vakfı Yayınları.
- Tekeli, İ. (2004). *Eğitim üzerine düşünmek*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları.
- Tezcan, M. (2003). Gizli müfredat: eğitim sosyolojisi açısından bir kavram çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 53 – 59.
- Türedi, H. (2008). *Örtük programın eğitimde yeri ve önemi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Ulusoy, K. (2007). *Lise tarih programında yer alan geleneksel ve demokratik değerlere yönelik öğrenci tutumlarının ve görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Ankara.
- Vallance, E. (1973). Hiding the hidden curriculum: an interpretation of the language of justification in nineteenth century educational reform. *Curriculum Theory Network*, 4 (1).
- Yüksel, S. (2002). Yükseköğretimde eğitim ve öğretim faaliyetleri ve örtük program. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (15) 1*, 361- 370.
- Veznedaroğlu, R. L. (2007). *Sınıfta ve okulda örtük program*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- White, C. B., Kumagai, A. K., Ross, P. T., & Fantone, J. C., (2009). Students' values a qualitative exploration of how the conflict between the formal and informal curriculum influences student values and behaviors. *Academic Medicine*, 5(85), 597-603.
- Willis, P. (1978.) *Profane culture*. London: Routledge.
- Wren, D. J. (1999). School culture: exploring the hidden curriculum. *Adolescence*, 34 (135), 593 – 596.
- Yavuz Helimoğlu, M. (2002) *Masallar ve eğitimsel işlevleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yıldırım, F. (2013). *İlköğretim okullarında örtük program ve ilköğretim öğrencilerinin örtük programdan kaynaklanan stres algıları*. Yayımlanmamış doktora tezi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Yüksel, S. (2004). *Örtük program; eğitimde saklı uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

EKLER

EK-1 Fablın Orijinal Dilinden Çevrilmiş Biçimi

KÖPEK VE KURT

Bir gün bir köpek ormanda bir yürüyüşe çıkmış. Ormanda bir süre gezindikten sonra bir kurtla karşılaşmış. Köpek, kurda demiş ki: "Kurt kardeş çok zayıf, çok halsiz görünüyorsun! Bu kadar zayıfken nasıl böyle mutlu olabiliyorsun? Sen; ben ve sahibimle yaşamak için benimle gelebilirsin. Ben her gün yemek yiyorum ve asla açlık çekmiyorum. Yaşadığım yer bir çiftlik ve ben orada koyunları ve kuzuları koruyorum. "

Kurt bir süre düşünür ve cevap verir:

'Evet haklısın. Bir başkası bana hazır yemek verecekken niçin ben dışarıda, bu vahşi avlanma ortamında kalıp bir lokma yiyecek için uğraşayım?

Köpek kardeş sen çok besilisin ve çok iyi görünüyorsun. Ben de seninle yaşamaya geleceğim.'

'Güzel' der köpek ; ' O halde takip et beni.'

Onlar köpeğin yaşadığı yere doğru giderlerken; kurdun gözüne; köpeğin boynunda kılları dökülmüş, zayıflamış bir bölüm takılır.

Kurt köpeğe sorar: ' Neden boynunun o bölgesinde hiç kıl yok? '

Köpek yavaşlar ve durur. Kurda yaşlı gözlerle bakar.

' Yaşadığım yerde bana tasma takıyorlar. Boynumun o bölümünde bundan dolayı kıl yok. Sahiplerim bunu beni kontrol edebilmek ve orada kalmamı sağlamak için yapıyorlar.' der köpek; üzülenek.

'Asla' der kurt ve ormana koşmaya başlar. Kurt giderken : 'karnım tok ve köle olmaktansa; aç ve özgür olmayı tercih ederim.' diye bağırır.

EK- 2 Fablın Programdaki Değiştirilmiş Biçimi

KÖPEK VE KURT

Açlıktan ölmek üzere olan bir kurt varmış. Öyle zayıfmış ki kemikleri kısa tüylü kürkünden bile belli oluyormuş. Zar zor yürüyormuş. Yiyecek bulmaya da pek ümidi yokmuş.

Bir ağaca yaslanmışken bir köpek ona doğru yaklaşmış "Çok kötü görünüyorsun çok uzun zamandır yemek yememiş gibisin" demiş.

"Doğru söylüyorsun" demiş kurt. "Sen ve arkadaşların koyunları çok iyi koruduğunuz için uzun zamandır açım. Şimdi çok güçsüzüm ve yiyecek bulma konusunda ümitsizim. Sanırım yakında öleceğim."

"O halde neden bize katılmıyorsun?" diye sormuş köpek. "Ben düzenli olarak çalışıyorum ve karnımı doyuruyorum. Sen de aynısını yapabilirsin. Bana yardım edersen ve beraber koyunları koruruz. Böylece biz de senin koyun çalmandan korkmayız. Sen de aç kalma konusunda endişelenmezsin. Bu hepimiz için iyi bir anlaşma olur." demiş köpek.

Kurt, birkaç dakika düşünmüş ve köpeğin haklı olduğuna karar vermiş. Birlikte köpeğin yaşadığı kulübeye doğru ilerlemeye başlamışlar. Fakat yürürken kurt köpeğin boynundaki tüylerin azalmış, boynunun incelmış olduğunu fark etmiş. Köpeğe bunu sormaya karar vermiş ve sormuş.

"Bunun için endişelenme" demiş köpek. "O boynuma bağladıkları tasmanın yeri, sahibim beni geceleri bağlar."

"Bağlamak" diye bağırmış kurt. "Sen geceleri bağlandığını mı söylüyorsun? Öyleyse seninle gelirim benim de boynuma tasma takıp bağlayacaklardır." demiş kurt.

"Bu doğru" diye cevap vermiş köpek. "Fakat buna sonra alırsın. Ben bunu artık düşünmüyorum bile."

"Fakat tasmayla bağlanırsam istediğim gibi yürüyüşe çıkamam ve koşmak istediğim yere koşmam" demiş kurt. "Eğer seninle gelirim özgür olamam" ve böyle dedikten sonra kurt dönmüş ve kaçmaya başlamış.

Köpek kurdun arkasından bağırmış. "Bekle geri dön, istediğim zaman istediğim her şeyi yapamıyorum. Ama ben sağlıklıyım ve uyumak için sıcak bir yerim var. Sen hayattan zevk alarak yaşamak için çok endişeleniyorsun. Ben senden daha özgürüm" demiş.